

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

III. Vtrum lex humana in conscientia obliget.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

Ecclesiastica lex de officii divini recitatione à Clericis beneficatis, aut in majoribus ordinibus constitutis facienda, non tantum præcipit externam ipsius officii recitationem ore tenus factam, sed etiam internam mentis attentionem, ut habetur cap. *Dolentes*, extra, de celebra. Missarum, in quo Innocentius III. præcipit, ut officium divinum *studiosè & devotè à Clericis persolvatur*; quia, si attentio illa desit ex deliberata recitantis voluntate, oratio vocalis quæ lege illa præcipitur, jam non erit oratio; & sic non implebitur.

Quod si actus internus non sit absolute necessarius hoc, ut lex humana servetur, sed tantum ut perfectius melius servetur; tunc sub legem cadere non censetur, ut de S. Thom. 100. a. 9. dicit modum præcepti non cadere sub præceptum; e. g. quod quis jejunet in Quadragesima ex motivo temperantiæ vel pœnitentiæ; quod Missam diebus festis audiat ex motivo religionis vel obedientiæ; quocumque enim ex motivo humana lex impleatur, dummodo motivum illud sit honestum & bonum, lex ipsa sufficienter impleri censetur.

Porro circa materiam legis humanæ observandum est illam posse pro variis hominum temporumque conditionibus subinde mutari: unde S. Aug. lib. 1. de lib. arb. c. 18. *Lex temporalis, inquit, quamvis justa sit, commutari tam pro temporibus justè potest. & Innocentius III. in Concilio Laterano (ut refertur cap. Non debet extra de consanguinit. & consanguinit.) non debet reprehensibile judicari, si secundum varietatem temporum statuta quoque varientur humana; præsertim cum argens necessitas vel evidens utilitas id exposcit.*

SECTIO III.

Vtrum lex humana in conscientia obliget.

PROPOSITA quæstio tam de lege civili quàm de canonica seu Ecclesiastica intelligi debet: & quamvis

am Theologi inter utramque illam legem distinguen-
 tum esse existiment, communis tamen & verior sententia
 est, quæ universim affirmat legem humanam, sive canoni-
 cam sive civilem, in conscientia obligare; Ita ut huic vel il-
 legi repugnando, peccati etiam mortalis reatus incurri
 possit. Ita S. Thom. q. 96, a. 4. Et de lege quidem civili pro-
 batur ex Apostolo Rom. 13. ubi loquens de Regibus, Du-
 cebus, & aliis Superioribus Laicis: *qui resistit potestati, Dei
 ordinationi resistit qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem
 incurrunt: & aliquibus interjectis concludit, ideo necessitate
 obedi estote, non solum propter iram, sed etiam propter con-
 scientiam* In quem locum S. Ambr. *Rectè, inquit, Apostolus
 ait subiectos esse debere, non solum propter iram, id est ultio-
 nis presentem, parit enim ira vindictam; sed & propter futu-
 rum iudicium, ubi accusante conscientia ipsa punien-*

Quod si superioribus Laicis etiam infidelibus, cum
 illa decernunt, obediendum est, juxta id quod docet A-
 postolus; longè potiori jure de Superioribus Ecclesiasticis
 idem dici debet; unde etiam Christus Dominus S. Matth.
 de illis loquens *Quacunque dixerint vobis, inquit, servate,
 & facite: & Apostolus Hebr. 13. Obedite, inquit, prepositis ve-
 stris, & subiacete eis, &c.*

Est autem hic observanda doctrina S. Thomæ cit. art. 4.
 ubi dicit leges humanas vim illam obligandi in foro con-
 scientiæ habere, non à se, sed à lege æterna à qua deriva-
 tur: unde infert eatenus eas obligare quatenus ipsi le-
 gi æternæ conformes sunt; quod quidem ex triplici ca-
 pite dignoscendum esse docet: Primò ex fine ipsarum
 legum, quando scilicet ad bonum commune ordinantur:
 secundò ex illarum authore, quando Legislatoris pote-
 statem non excedunt: Tertiò ex earundem forma,
 quando secundum justam proportionem imponuntur
 subditis onera, in ordine ad bonum commune: & his tri-
 bus conditionibus concurrentibus dicit leges humanas
 obligare in foro conscientiæ. Econtrà verò, quando leges
 iniustæ sunt; v. g. quando ad utilitatem communem
 mini-

minimè pertinent; v.g. quando ad ab eo feruntur qui legem
 timam non habet auctoritatem, vel cum per illas oneremur
 multitudinis proportione debità minimè servata dispensantur;
 tales asserit non leges sed violentias dici debere nec proinde
 in foro conscientia obligare, nisi forte propter vitandum scandalum,
 vel turbationem aliquam, quatione quisque particularis juri suo
 cedere debet. tamen leges illæ injustæ essent, ac legi divinæ contrariæ
 tunc non modò in conscientia non obligarent, sed quidem illas
 observare ullo modo liceret, ut per se manifestum est.

Cum igitur ex dictis constet legem humanam in foro conscientia obligare, quæritur 1. quasnam personas obliget? Resp. cum S. Doctore q. 93. art. 3. legem humanam obligare
 omnes, qui subduntur potestati, à qua lex illa emanat, juxta illud Apostoli Rom. 13. *Omnis anima potestatibus
 sublimioribus subdita sit*: ex quibus verbis refellitur error Begardorum
 & Beguinarum, qui asseriebant eos, qui perfectionem justitiæ consecuti
 essent, humanæ obedientia non esse subjectos, nec ad observationem
 ullius legis Ecclesiasticæ aut civilis obligari: quorum error damnatus
 est in Concilio Viennensi, ut refertur in Clementina *Adversus
 haereticos*, & in Concilio Tridentino, sess. 6. cap. 20.

Neque hæreticis illis favet illud 1. ad Tim. 1. *Lex non est
 posita*: sensus enim verborum illorum est, quod non observat S. Thom. a. 5. ad 1.
 justos non esse subduntur legi quoad vim coactivam, cum spontè
 illi subdantur, quoad vim directivam illi absolute subditi sint.

Quæritur 2. an Clerici legibus civilibus teneantur. Respond. teneri,
 dummodo Ecclesiasticis canonibus, & officio Clericali non repugnent,
 ut fuse docet Bellarmus de Clero cap. 28. probatque præsertim ex eo quod
 Clerici præterquam quod Clerici sunt, sunt etiam cives & partes
 quædam communitatis ac reipublicæ, proindeque ut cives
 legibus civilibus subditi debent: unde etiam (ut ibidem observat)
 in publicis precibus Clerici pro regibus orantur.

dicunt se orare (*Pro rege nostro &c.*) quibus verbis se illius subditos esse profitentur.

Quæritur 3. utrum pueri ante usum rationis legibus teneantur. Communis & certa Theologorum sententia est, non teneri, ut docent Palud. Sot. Azor, & alii apud Laym. tit. 4. de legib. cap. 10. eademque est ratio de perpetuamentibus, ut ibidem dicitur. lex enim est præceptum rationale, cujus proinde capaces non sunt qui ratione carent.

Quæritur 4. utrum Legislatores propria lege teneantur. Respondet S. Thomas Sup. 2. 5. ad 3. legislatorem non obligari lege sua quoad vim coactivam; cum nullus proprie à se ipso cogatur, lex autem non habeat vim coactivam nisi ex potestate Legislatoris. & eo sensu princeps in iure civili dicitur solutus à lege, eò quòd nullus in ipsum possit condemnationis sententiam ferre si contra legem agat & obligari tamen lege à se lata quoad vim directivam; unde reprehenduntur à Christo Domino *S. Matth. 23. illi, qui dicunt, & non faciunt. Affligant enim onera gravia, & importabilia, & imponunt in humeros hominis: digito autem suo nolunt ea movere.* Quod tamen intelligi debet (ut rectè observat Gamach. ad q. 96. cap. 5.) de legibus illis, quæ nihil continent Legislatoris seu principis dignitati contrarium aut repugnans: alioqui enim, si versetur lex in tali materia quæ sit contra dignitatem principis, certum est illum eiusmodi lege nullatenus obligari: e. g. si feratur lex, ne quis palatium ingrediatur cum ense; manifestum est hanc legem non obstringere principem, cujus proprium est *gladium portare* ut dicit Apostolus *Rom. 13.* quod similiter etiam dici debet, si lege aliqua prohibeatur, ne quis audeat venari cervos in sylva; nequis aurum vel sericum in vestibus habeat &c. ut per se patet.

Quæritur 5. quando nam lex obligare incipiat. Respondet cum distinctione: vel enim quæstio est de obligatione generali, quam secum lex humana semper invehit, eo ipso quo lex est, ut ex ante dictis constat; vel de obligatione particulari, qua subditus quisque ad illius legis

Q. 4

obser-

obseruationem tenetur, ita ut, si contra illam faciat, peccet: si primum, dicendum est legem obligare incipere cum sufficienter & debite promulgata est: tunc autem sufficienter ac debite promulgata cęsetur secundum probabiliorum Theologorum sententiam; cū in ipsius principis curia promulgata est, ut docent Sylu. Sor. Nau. Azor. Suar. & alii apud Laym. tract. 4. de leg. cap. 1. quod tamen intelligendum est saluis Regnorum ac provinciarum consuetudinibus seu iuribus aut priuilegiis specialibus, quę interdum requirunt non in uno solum sed in multis & variis locis legum promulgationem fieri ut recte monet Sotus. lib. 1. de iust. & iur. q. 1. art. 4.

Si verò secundum; id est si quęstio sit de obligatione cuiusque particularis ad legem seruandam; dicendum est ad hoc requiri, ut lex ad illius notitiam venerit, aut venire potuerit; alioqui, quamdiu talem legem latam esse inuincibiliter ignorauerit, ad illam seruandam minime tenebitur, neque eam transgrediendo peccabit, ut docent Nau. Sor. Vasq. & plures alii apud Laym. supra; quod etiam declaratur in sext. cap. 1. de concess. p. b. ubi dicitur, quod *lex seu constitutio & mandatū nullo astringunt, nisi postquam ad notitiam peruenierint eorumdem, aut nisi post tempus, infra quod ignorare minimè debuissent.*

Quæritur 6. an præter ipsius legis promulgationem, necessaria sit eiusdem acceptatio à subditis facta, ad hanc obligandi vim habeat. Duę sunt super hac quęstione Theologorum sententię: quidam enim, ut Maior, Nau. & alii apud Laym. supra, cap. 3. affirmatiuam partem amplectuntur, asseruntque ad hoc, ut lex vim & robur suum habeat, requiri ut à maiori parte communitatis acceptetur, vel saltem ut non improbetur, vel repudietur. Alii è contrā negant legem à populi acceptatione pendere, sed vim & robur suum accipere à legitima auctoritate Legislatores. Ita Ioan. Medina; Valent. Sua. & alii apud Laym. supra; quorum sententię probabilior videtur esse, licet in praxi tenenda: & quamuis priori sententię tanquam probabiliori vellent quis adherere, fateri nihilominus debere peccare.

peccare subditos legem Principis iustam acceptare nolentes, eumque ausu temerario improbant & abiicientes, quanto præsertim nulla ratione legitima ad id inducuntur: cum lex diuina obedientiam subdito rum erga Principes apertè præseribat.

SECTIO IV.

Vndenam dignosci possit, utrum lex humana sub mortali culpa obliget.

TRIA sunt præcipua capita ex quibus communiter Doctores inferunt, legem aliquam humanam sub mortali culpa obligare.

Primum petitur (ut docet Nau. cap. 2. Manua. nu. 50) ex ipsius legis verbis, quibus plerumque obligatio sub graui peccato disertè exprimitur; ut cum aliquid præcipitur vel prohibetur *sub interminatione diuini iudicii, vel maledictionis aeternæ, aut sub indignatione omnipotentis Dei,* aliæ simili formula. Observat tamen idem Nau. supra, non omnia verba præceptiva (qualia sunt ista, *teneatur, obligetur;* item, *præcipimus, mandamus, prohibemus, & similia*) satis exprimere, an lex obliget sub mortali; cum interdum reperiantur adhibita in legibus illis quæ tantum sub veniali obligant; proindeque id dignoscendum esse, vel ex aliis verbis adiunctis, uel ex materia ipsius legis ut mox dicetur.

Secundum petitur (ut docet Azor.) tom. 1. lib. 5. cap. 6. qu. 5.) ex grauitate pœnæ, quam lex comminatur, & transgressoribus infligit; cuiusmodi est in legibus Ecclesiasticis excommunicatio maior, degradatio, &c. In legibus item ciuilibus pœna capitis, aut perpetui carceris, vel publicationis bonorum &c. Hæ siquidem pœnæ, cum iuste infligi non possint nisi ob grave aliquod delictum; hinc sequitur, quotiescunque lex humana (quam iustam esse supponimus) eiusmodi pœnas comminatur, & transgressoribus infligit, transgressionem illius esse peccatum mortale.

Tex-